

Rifat Kukaj

Priština

PERIODIKA ZA OTROKE V SOCIALISTIČNI AVTONOMNI POKRAJINI KOSOVO

Decembra 1946 je bila v SAP Kosovo natisnjena prva številka lista za otroke v albanščini *Gazeta e pionierëve* (Pionirski list). List je vzniknil takoj po vojni iz želje, da bi olepšali življenje najmlajši generaciji. Osnoval ga je pokrajinski komite antifašistične mladine Kosova v povezavi z ustanavljanjem pionirske organizacije. V treh letih obstoja je napravil prve korake v časnikarstvu za otroke in hkrati ustvaril lepo tradicijo. Ponovno je začel izhajati pred petimi leti in tako je bila, čeprav šele po dolgem premoru, zadovoljena potreba po informiranju otrok o življenju in razvoju naše nove družbe, ki jo je bilo čutiti mnoga leta, in tisk za otroke nadaljuje svojo normalno pot. Ta informativni list za otroke si je pridobil veliko število bralcev, njegova naklada dosega že 12.000 izvodov.

List *Pionieri* za razliko od informativnega Pionirskega lista že trideset let živi kot književni časopis. Stari ljudje pravijo, da modrec gleda življenje s tremi očmi. S prvim očesom vidi preteklost. Naš list je to storil s stotinami pesmi in pripovedi, primernih za otroke. Bilo je nujno potrebno prikazati zgodovinsko stvarnost iz izkušenj odraslih. Hkrati pa vidi list z drugim in tretjim očesom sedanost, našo vsakdanost, polno poleta in delovne vneme, šolskega znanja in drugih dobrin, ter prihodnost — vizijo še lepšega in srečnejšega življenja. Družba, ki skrbi za življenje in vzgojo otrok, kaže svojo zrelost in humanizem, hkrati pa sebi zagotavlja bodočnost in perspektivo. Naša družba je to uvidela takoj na začetku in omogočila otrokom, da imajo razen učbenikov še druge knjige in časopis v materinščini. V takih okoliščinah je list *Pionieri* častno izpolnil svojo nalogo. Gledal je življenje in družbeno problematiko s tremi očmi in polna tri desetletja vzgajal in duhovno pripravljal ter bogatil rodove, ki bodo povrnili trud s svojim delom in humanostjo. Krog bralcev se veča in naklada se je ob tridesetletnici dvignila na 50.000 izvodov, kar je najboljša potrditev njegove uspešnosti.

List je veliko prispeval k razvoju albanske književnosti za otroke v Jugoslaviji. V njem se je uveljavilo veliko pisateljev, mnogi njegovi prvi bralci so danes njegovi najboljši sodelavci. Prek petindvajset avtorjev albanske narodnosti, ki pišejo za otroke, so danes člani društva pisateljev. Ustrezno je gojil poezijo in prozo, dramo in izvirni strip ter vedno odpiral razglede po literarni dediščini drugih narodov Jugoslavije. Tako so pomembni in najbolj uveljavljeni pisatelji jugoslovanskih narodov in narodnosti »peli« v albanščini in bogatili duhovno življenje mladih bralcev. Lahko rečemo, da so se ob izmenjavi

književnega gradiva med časopisi v Jugoslaviji gradili mostovi bratstva in razumevanja med ustvarjalci in bralci. Nekaj časa je ob časopisu obstajala posebna zbirka, v kateri so si prizadevali antologijsko predstaviti poezijo jugoslovanskih narodov in svetovno poezijo. Šestindvajset naslovov te zbirke pomeni pomembno književno in delno glasbeno bogastvo.

Posebna pozornost je bila v listih posvečena tudi ilustraciji in opremi. K oblikovanju in rasti izvirne ilustracije je prispevalo veliko število odličnih ilustratorjev.

Za sedaj je list *Pionieri* namenjen učencem nižjih in višjih razredov osnovne šole. Bralcem na nižji stopnji že več let odmerja poseben razdelek Harabeli (Vrabec), ki naj bi prerasel v poseben list za najmlajše. Pričakujemo, da se bo ta težnja uresničila, ko se bo uredništvo lista preselilo v nov dom tiska. Ob stvaritvah odraslih za otroke list *Pionieri* spodbuja tudi književno izražanje otrok v redni rubriki Prvi ščebet.

Širjenje založniške mreže za otroke zahteva pridobivanje novih kadrov in tesnejše sodelovanje vseh uredništev. Veliko je prispeval tisku za otroke dnevnik *Rilindja* s svojo prilogo za otroke *Rilindja për fëmijë*, ki spremlja delovanje Zveze pionirjev, šolsko in zunajšolsko dejavnost otrok, delo organizacij in ustanov, ki se bavijo z vzgojo otrok. Literarne priloge so izdajali tudi dnevnik v srbohrvaščini *Jedinstvo* ter listi *Zëri i rinisë* (Glas mladine) in *Shëndeti* (Zdravje.) Precejšen del albanskega jezikovnega področja pokrivata dva časopisa iz Skopja: *Gëzimi* (Radost) in *Fatosi*, zadnji še posebej zato, ker je namenjen najmlajšim. V Makedoniji in v Črni gori pa na šolah s poukom v albanščini uporabljajo liste, ki izhajajo na Kosovu.

Zusammenfassung

Für die Kinder albanischer Nationalität in der Sozialistischen autonomen Provinz Kosovo erscheinen in der Muttersprache folgende Zeitschriften: *Gazeta e pionierëve*, *Pionieri*, *Rilindja* (für Kinder). Diese Kinder aber lesen in albanischer Sprache auch Zeitschriften, die in der Sozialistischen Republik Mazedonien erscheinen: *Gëzimi* und *Fatosi*. Alle diese Zeitschriften erfüllen eine bedeutende Aufgabe besonders beim Entwickeln der albanischen Kinderliteratur in Jugoslawien. Sie ermöglichen den Kindern auch die Werke der Kinderschriftsteller der jugoslawischen Völker kennenzulernen.